

## DE VERDWIJNING VAN NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGEN EN MINDERJARIGE SLACHTOFFERS VAN MENSENHANDEL IN BELGIE\*

Heidi DE PAUW\*\*

### 1. Inleiding

Dagelijks wordt Child Focus geconfronteerd met de verdwijning van niet-begeleide minderjarigen. Half september 2002 waren er 505 dossiers van vermiste niet-begeleide minderjarigen in behandeling. De gerechtelijke overheden staan vaak machteloos en ondervinden bij de opsporing van deze vermiste jongeren heel wat problemen die het onderzoek bemoeilijken. In de meeste gevallen kan niemand een precieze persoonsbeschrijving geven, is er geen foto voorhanden, kent niemand het karakter van de jongere, weet men niet wie zijn vrienden zijn, welke zijn gewoontes waren enz. De gebruikelijke opsporingstechnieken schieten hier tekort. Het hoge aantal verdwijningen contrasteert dan ook sterk met het minieme aantal minderjarigen dat wordt teruggevonden.

De omvang van het probleem van de verdwijning van niet-begeleide minderjarigen en minderjarige slachtoffers van mensenhandel is niet te onderschatten. De leeftijd van deze jongeren en de preciaire situatie waarin ze zich bevinden, alsook de eisen van het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind, dwingen ons ertoe bijzondere aandacht aan deze problematiek te besteden.

Om ons een beter beeld te kunnen vormen van dit fenomeen werd in 2001 het plan opgevat om een aantal dossiers van vermiste niet-begeleide minderjarigen te analyseren. De doelstelling is het fenomeen in het algemeen en het profiel van deze minderjarigen te kunnen beschrijven om een meer efficiënte aanpak van de problematiek te bevorderen.

### 2. Definities

In de Belgische wetgeving is er geen definitie van 'niet-begeleide minderjarige' en bijgevolg ook geen enkele specifieke regeling aangaande de niet-begeleide minderjarigen, met uitzondering van artikel 118 van het K.B. van 8 oktober 1981

---

\* Dit artikel is gebaseerd op: H. DE PAUW, *De verdwijning van niet-begeleide minderjarigen en minderjarige slachtoffers van mensenhandel*, Brussel, Child Focus, 108 p.

\*\* Research & Development Manager.

(bevel om grondgebied te verlaten wordt vervangen door bevel tot terugbrenging).

Met de term 'niet-begeleide minderjarige' wordt bedoeld: *“elke onderdaan van een staat, die niet behoort tot de E.E.R. (Europese Economische Ruimte<sup>1</sup>), die de leeftijd van 18 jaar nog niet bereikt heeft en die het Belgisch grondgebied binnenkomt of er verblijft zonder dat de vader, de moeder, de wettelijke voogd of de echtgeno(o)t(e) hem/haar vergezelt”*.<sup>2</sup>

Met betrekking tot de verdwijning van niet-begeleide minderjarigen onderscheidt men 3 categorieën: het kan gaan om een vrijwillige ontvluchting (weglopers), om een ontvoering door derden of om een ongedefinieerde verdwijning.

Men spreekt van een wegloper wanneer de jongere vrijwillig zijn huis, instelling, centrum of pleeggezin heeft verlaten.

Men spreekt over een onrustwekkende vrijwillige ontvluchting, wanneer een van volgende elementen aanwezig is:

- de wegloper is jonger dan 13 jaar;
- de fysieke of mentale toestand van de wegloper is gebrekkig;
- de duur van de verdwijning is langer dan 30 dagen;
- de wegloper zou zich in een risicovol milieu kunnen bevinden.

Onder ontvoering door derden verstaat men: de ontvoering van een minderjarige door een andere persoon dan zijn ouders of de persoon die de ouderlijke macht uitoefent.

Met ongedefinieerde verdwijning wordt bedoeld: elke verdwijning van een minderjarige zonder ogenschijnlijke reden.

### 3. Werkwijze

Sinds de start van Child Focus in april 1998 tot eind augustus 2001 werden 255 dossiers van vermiste niet-begeleide minderjarigen door het casemanagement behandeld. Deze dossiers werden in detail geanalyseerd. Daartoe werden een aantal relevante parameters weerhouden, zoals leeftijd, nationaliteit, link met mensenhandel enz.

Om zoveel mogelijk informatie te verzamelen betreffende de vermiste niet-begeleide minderjarigen, werd contact genomen met het Bureau niet-begeleide minderjarigen van de Dienst Vreemdelingenzaken en met de Cel Vermiste Personen van de Federale Politie.

Met het oog op het vervolledigen van de informatie uit de dossiers werden verschillende centra die niet-begeleide minderjarigen opvangen, bezocht en bevestigd over hun ervaringen. Enkele centra die een groot aantal niet-begeleide minderjarigen opvangen, werden geselecteerd.

Aan de verantwoordelijken van deze centra werden voornamelijk vragen gesteld met betrekking tot de variabelen die in deze studie gebruikt werden. Er

---

1. Europese Economische Ruimte = Europese Unie + Noorwegen, Liechtenstein en IJsland.

2. Deze definitie werd overgenomen uit de interne nota van 1 april 1999 van de Dienst Vreemdelingenzaken, Ministerie van Binnenlandse Zaken, België.

werd ook gepeild naar de procedure die de centra volgen wanneer ze geconfronteerd worden met een verdwijning, hun relatie met politie en parket enz.<sup>3</sup>

Teneinde ook de ervaringen van de magistraten in deze studie te verwerken, werd een aantal onder hen bevraagd over hun ervaringen in dit domein. Tijdens het onderhoud werd eveneens een aantal concrete dossiers van vermiste niet-begeleide minderjarigen besproken om zoveel mogelijk bijkomende informatie te verzamelen.<sup>4</sup>

Voor het leggen van significante verbanden werd gebruikgemaakt van de chi-kwadraattoets, significantieniveau  $p < .05$ , met behulp van het statistische softwareprogramma SPSS.

## 4. Conclusies uit het onderzoek

### 4.1. PROFIEL VAN DE VERMISTE NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGE

#### 4.1.1. Nationaliteit

In 56 % van de dossiers gaat het om een jongere uit een Oost- of Centraal-Europees land (Albanië, Moldavië enz.), 21 % van de vermiste niet-begeleide minderjarigen komt uit een Afrikaans land (Angola, Nigeria enz.) en 22 % uit Azië en het Midden-Oosten (Afghanistan, Sri Lanka enz.). 1 % is afkomstig uit Oceanië. (zie grafiek 1)

#### 4.1.2. Geslacht en leeftijd

Met betrekking tot het geslacht kon worden vastgesteld dat ongeveer drie op vier van de vermiste niet-begeleide minderjarigen jongens zijn.

Uit het onderzoek blijkt tevens dat er een statistisch significant verband bestaat tussen de nationaliteit en het geslacht van de niet-begeleide minderjarigen.

Met betrekking tot de regio van herkomst zijn er bij de Afrikaanse niet-begeleide minderjarigen iets meer meisjes dan jongens. Bij de Aziatische minderjarigen daarentegen gaat het bijna uitsluitend om jongens (95 %), bij de Oost- en Centraal-Europese jongeren zijn er eveneens meer jongens (79 %) dan meisjes (21 %). (zie grafiek 2)

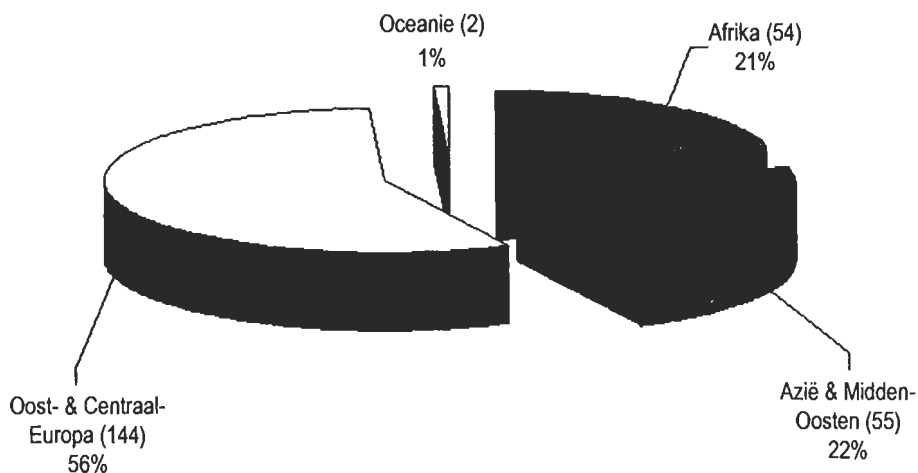
Statistieken betreffende de leeftijd zijn niet altijd correct vanwege de moeilijkheid om de juiste leeftijd van deze jongeren te bepalen. Wanneer er twijfel bestaat omtrent iemands leeftijd, wordt meestal gebruikgemaakt van het botonderzoek. Aan de groeikraakbeenschijven kan worden afgelezen of iemand al dan niet meerderjarig is. Zolang die nog open zijn, is de kans groot dat de betrok-

---

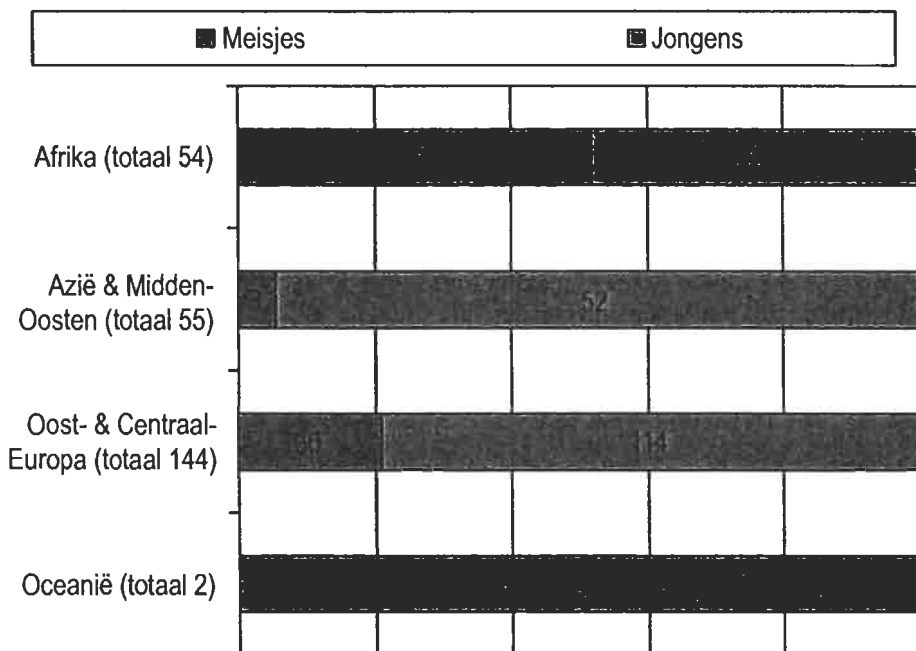
3. De volgende centra werden bezocht: Opvangcentrum voor vluchtelingen te Sint-Truiden, Onthaalcentrum voor vluchtelingen te Kapellen, 't Huis te Aalst, Centrale Dienst van het Vlaamse Rode Kruis voor de opvang van vluchtelingen, Vlaanderen, Centre d'accueil pour Réfugiés te Rixensart, Centre d'accueil pour Réfugiés te Florennes.

4. Daartoe werden volgende parketten bezocht: Parket van Antwerpen, Parket van Brugge, Parket van Brussel, Parket van Dendermonde, Parket van Hasselt, Parket van Namen, Parket van Nijvel.

### Nationaliteit (Totaal 255)



Grafiek 1: nationaliteit vermiste niet-begeleide minderjarigen (totaal 255)

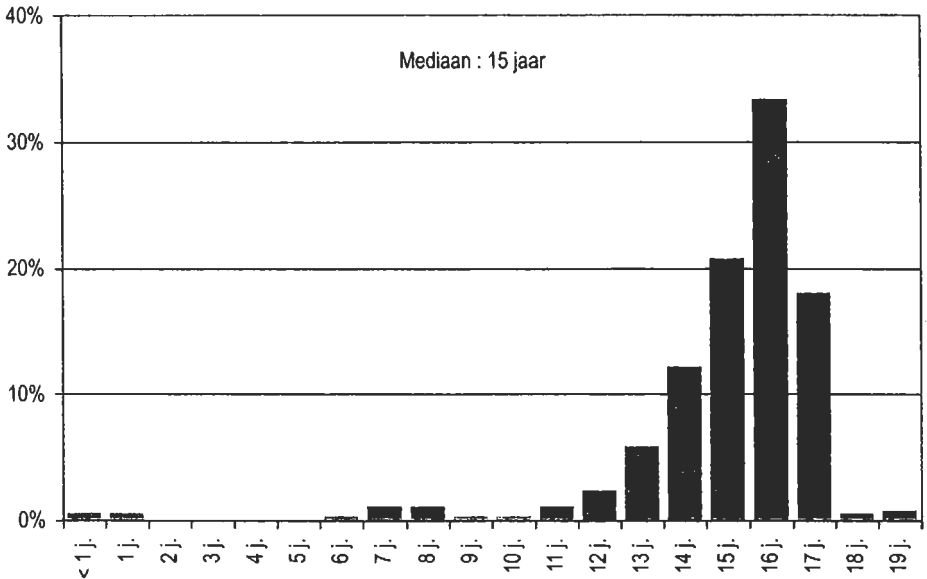


Grafiek 2: geslacht vermiste niet-begeleide minderjarigen (totaal 255)

kene minderjarig is. Er moet echter rekening worden gehouden met verschillen tussen etnische groepen. Een precieze leeftijd kan uit een botonderzoek nooit afgeleid worden.

In dit onderzoek ondergingen 25 niet-begeleide minderjarigen een botscan.

Aldus werd vastgesteld dat van de 255 vermiste niet-begeleide minderjarigen ongeveer de helft jonger is dan 15 jaar. Een niet te verwaarlozen aantal, namelijk 36 niet-begeleide kinderen (14 %), is 13 jaar of jonger. Vanwege hun jonge leeftijd wordt hun verdwijning als zeer onrustwekkend beschouwd. (zie grafiek 3)



Grafiek 3: leeftijd vermiste niet-begeleide minderjarigen (totaal 255)

Uit de analyse van de 255 dossiers blijkt dat bij de Afrikaanse jongeren er relatief meer kinderen zijn in de jongere leeftijdscategorie dan bij de andere jongeren.

1 op 5 Afrikaanse kinderen is 13 jaar of jonger, 76 % van de Afrikaanse minderjarigen is tussen 14 en 17 jaar oud. 13 % van de Oost- en Centraal-Europese minderjarigen is 13 jaar of jonger en 86 % is tussen 14 en 17 jaar oud. Bij jongeren afkomstig uit Azië en het Midden-Oosten is 1 op 10 13 jaar of jonger en 85 % is tussen 14 en 17 jaar oud.

Het is bijna onmogelijk om de leeftijd en het geslacht van de vermiste niet-begeleide minderjarigen te vergelijken met het totale aantal geregistreerde niet-begeleide minderjarigen in België.

In 2001 werden volgens recente cijfers van het Bureau niet-begeleide minderjarigen van de Dienst Vreemdelingenzaken 1 427 niet-begeleide minderjarigen in België geregistreerd. Navraag bij deze dienst aangaande hun geslacht leverde geen resultaten op. Niemand heeft een zicht op hoeveel jongens en hoeveel meisjes België niet-begeleid binnenkwamen.

Van de niet-begeleide minderjarigen die in 2001 in België geregistreerd werden, is er 61 % tussen 16 en 18 jaar oud. Dit percentage ligt merkkelijk hoger dan bij de vermiste niet-begeleide minderjarigen, waar 44 % tot deze leeftijds-categorie behoort.

Een recente studie van de United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) van november 2001<sup>5</sup> bevestigt eveneens het gebrek aan informatie en nauwkeurige gegevens over de leeftijd, het geslacht, de nationaliteit enz. UNHCR onderzocht in verschillende gastlanden hoeveel niet-begeleide minderjarige asielzoekers er zijn en welk het profiel is van deze jongeren. De beschikbare gegevens betreffende de leeftijd tonen eveneens aan dat de meeste niet-begeleide minderjarigen tussen 16 en 17 jaar zijn en dat het voornamelijk jongens betreft.

#### 4.1.3. Aantreffen

De meerderheid van de niet-begeleide minderjarigen, namelijk 80 %, werd aangetroffen in het binnenland.

Meer dan de helft (56 %) van de niet-begeleide minderjarigen werd vergezeld aangetroffen op het Belgisch grondgebied; de meesten waren in het gezelschap van andere minderjarigen.

Tabel 1: vermiste niet-begeleide minderjarigen al dan niet vergezeld in functie van geslacht

Aantreffen	Meisjes	Jongens	Totaal
Vergezeld	38	104	<b>142</b>
Alleen	23	90	<b>113</b>
<b>Totaal</b>	<b>61</b>	<b>194</b>	<b>255</b>

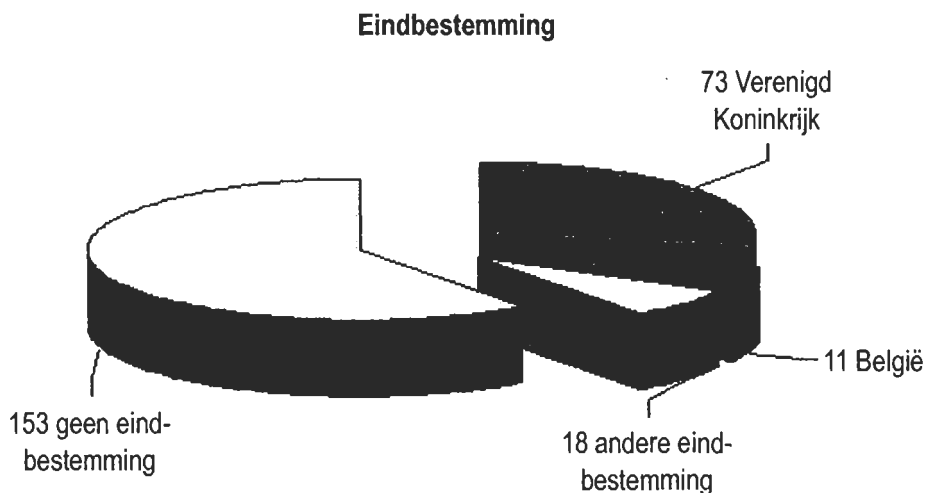
Er werd een statistisch significant verband vastgesteld tussen het al dan niet vergezeld aankomen en de leeftijd van de niet-begeleide minderjarige. Drie op vier heel jonge niet-begeleide minderjarigen kwamen vergezeld aan in België, namelijk 27 kinderen van 13 jaar of jonger. Van de 10 kinderen onder de 10 jaar kwamen er slechts 2 alleen aan in België.

Met betrekking tot de regio van herkomst van de vermiste niet-begeleide minderjarigen werd vastgesteld dat 54 % van de Afrikaanse en 54 % van de Oost- en Centraal-Europese jongeren in het gezelschap van andere personen werden aangetroffen in België. Bij de jongeren van Aziatische afkomst ligt dit percentage iets hoger, namelijk 63 %. Opmerkelijk is dat, niettegenstaande de meerderheid vergezeld werd door andere minderjarigen, 1 op 3 Oost- en Centraal-Europese meisjes vergezeld werd door een meerderjarige, al dan niet behorend tot de familie.

5. UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR REFUGEES, *Trends in unaccompanied and separated children seeking asylum in Europe, 2000*, Geneva, 2001, 8 p.

#### 4.1.4. Contacten in het buitenland

40 % van de vermiste niet-begeleide minderjarigen gaf een land van bestemming op bij aantreffen; in de meeste gevallen ging het om het Verenigd Koninkrijk.



Grafiek 4: eindbestemming vermiste niet-begeleide minderjarigen (totaal 255)

Het Deense Rode Kruis meent eveneens dat het grootste deel van de verdwijningen van bij hen geregistreeerde niet-begeleide minderjarigen, jongeren betreft die in transit zijn in Denemarken en vertrekken met als doel het beloofde land te bereiken. Sommigen duiken later op in een ander land zoals Zweden of Canada.<sup>6</sup>

Sommige opvangcentra beweren eveneens dat een aanzienlijk aantal niet-begeleide minderjarigen koste wat het kost zijn eindbestemming wil bereiken; ze gaan ervan uit dat hun verdwijning in deze context gekaderd moet worden.

De aandacht moet er echter op gevestigd worden dat ook deze groep van minderjarigen, niettegenstaande ze duidelijk te kennen geven dat België niet hun eindbestemming is, het onderwerp dient uit te maken van een grote bezorgdheid. De vraag blijft namelijk bestaan of ze ook effectief aankomen in het land van hun dromen en in welke omstandigheden ze daar moeten overleven. Ook de omstandigheden waarin deze jongeren moeten reizen om hun eindbestemming te bereiken, kunnen op zijn minst bedroevend en gevaarlijk genoemd worden. Berichten over vluchtelingen die de tocht niet overleven, worden regelmatig de wereld ingestuurd. Sinds 1993 werden meer dan 2 000 migranten gerapporteerd die omkwamen van ontbering tijdens hun poging om naar Europa te komen.<sup>7</sup>

6. Gebaseerd op informatie en cijfers van het Rode Kruis van Denemarken.

7. INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION, *Trafficking in Unaccompanied Minors for Sexual Exploitation in the European Union (Belgium, Germany, Italy and the Netherlands)* - STOP Program 2000, Brussels, 37.

Het is tevens een realiteit dat deze jongeren, om op hun eindbestemming te geraken, vaak afhankelijk van mensensmokkelaars aan wie zij of hun familie astronomische bedragen moeten afbetalen om hun reis te bekostigen. Het is dan ook niet denkbeeldig dat een aantal uiteindelijk zijn toevlucht neemt tot criminele activiteiten of prostitutie om te overleven, of het slachtoffer wordt van een of andere vorm van uitbuiting.

#### 4.1.5. Statuut

Niet-begeleide minderjarigen vormen een heterogene groep. In de eerste plaats moet een onderscheid gemaakt worden tussen asielzoekers en niet-asielzoekers. De opvang van niet-begeleide minderjarigen die asiel aanvragen in België behoort tot de bevoegdheid van de federale overheid. Dezelfde asielprocedure die van toepassing is op meerderjarige asielzoekers is ook op hen van toepassing. Sommige van deze alleenstaande minderjarige asielzoekers worden erkend als vluchteling en verkrijgen een permanente verblijfsvergunning. Als de asielaanvraag wordt geweigerd, wordt de uitwijzing meestal opgeschort tot hun meerderjarigheid.

De opvang van niet-asielzoekers daarentegen behoort tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen. Op het moment van aantreffen verblijven deze jongeren illegaal op het grondgebied. Het Bureau niet-begeleide minderjarigen heeft, voor een deel naar analogie met de formules van tijdelijke verblijfsvergunningen voor slachtoffers van mensenhandel, een verblijfsregeling uitgewerkt voor deze jongeren. Tijdens het zoeken naar een duurzame oplossing wordt hen een aankomstverklaring afgeleverd en wordt een voorlopig verblijf toegelaten.

Zowel in de categorie van de asielzoekers als van de niet-asielzoekers, kunnen jongeren zich in een legale of illegale situatie bevinden. Beide groepen werden in onze analyse in beschouwing genomen.

64 % van de vermiste niet-begeleide minderjarigen vroeg asiel aan in België. Iets meer dan de helft (54 %) verbleef illegaal op het Belgisch grondgebied op het moment van de verdwijning.

Tabel 2: statuut vermiste niet-begeleide minderjarigen

	Geen informatie	Illegaal	Legaal	Totaal
Geen asielaanvraag	19	42	32	<b>93</b>
Asielaanvraag	2	95	65	<b>162</b>
<b>Totaal</b>	<b>21</b>	<b>137</b>	<b>97</b>	<b>255</b>

Het aantal asielzoekers ligt bij de Afrikaanse jongeren iets hoger dan bij het totale aantal, namelijk 72 %. Ook bij de Aziatische jongeren vroegen meer jongeren asiel aan, ongeveer 75 %.

Bij de Oost- en Centraal-Europese jongeren ligt het aantal asielzoekers lager dan bij de andere jongeren (55 %).

Met betrekking tot de regio van herkomst werd een statistisch significant verband vastgesteld tussen het al dan niet legaal verblijven in België op het moment van verdwijnen en de nationaliteit van de vermiste.



De meerderheid van de niet-begeleide minderjarigen dat uit Oost- en Centraal-Europa komt, namelijk 80 van de 144 jongeren, verbleef illegaal in België op het moment van hun verdwijning; 48 van deze Oost- en Centraal-Europese jongeren waren hier legaal. Bij de Afrikaanse en Aziatische jongeren liggen de aantallen legalen en illegalen minder ver uit elkaar.

Tabel 3: statuut vermiste niet-begeleide minderjarigen in functie van nationaliteit

Nationaliteit	Geen informatie	Illegaal	Legaal	Totaal
Afrika	5	29	20	<b>54</b>
Azië en Midden-Oosten	0	27	28	<b>55</b>
Oost- en Centraal-Europa	16	80	48	<b>144</b>
Oceanië	0	1	1	<b>2</b>
<b>Totaal</b>	<b>21</b>	<b>137</b>	<b>97</b>	<b>255</b>

#### 4.1.6. Gekende duur van verblijf

Om de gekende duur van het verblijf te berekenen, werd de datum van aantreffen of het eerste contact in België vergeleken met de datum van verdwijning. Het spreekt voor zich dat in sommige gevallen de minderjarigen reeds geruime tijd in België verblijven alvorens ze door een of andere dienst worden opgemerkt of zij zich ergens aanmelden. Men kan evenmin uitsluiten dat een minderjarige zich na zijn verdwijning nog in België bevindt.

In 25 dossiers zijn er geen gegevens beschikbaar omtrent de datum van aantreffen in België.

Zoals uit onderstaande grafiek blijkt, verdwijnt iets minder dan helft van de vermiste niet-begeleide minderjarigen reeds binnen de maand.

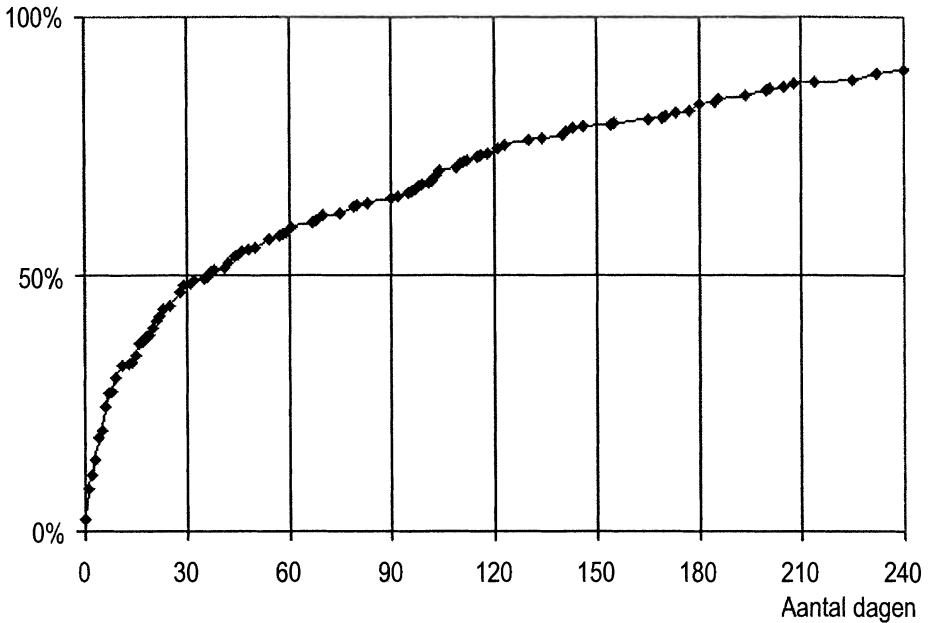
Met betrekking tot het geslacht werd vastgesteld dat de meisjes langer op hun gekende verblijfplaats blijven dan de jongens alvorens te verdwijnen.

Ongeveer 1 op 10 meisjes verdwijnt binnen de week, tegenover iets minder dan 1 op 3 jongens. De helft van alle jongens verdwijnt reeds binnen de maand; bij de meisjes ligt dit aantal beduidend lager, slechts 9 meisjes (15 %) verdwijnen binnen de maand.

Als men de jongeren die tot zes maanden in België verblijven in beschouwing neemt, kan vastgesteld worden dat 80 % van de jongens verdwenen is binnen deze periode. Van de meisjes verdwijnt 60 % binnen de zes maanden.

De Afrikaanse jongeren blijven opmerkelijk langer alvorens te verdwijnen: 50 % verdween na ongeveer 3 maanden. Bij de andere jongeren verdwijnt 50 % na iets meer dan 1 maand.

## Verblijftijd (% van basis 230)



Grafiek 5: verblijftijd vermiste niet-begeleide minderjarigen (totaal 230)

### 4.2. OMSTANDIGHEDEN VAN VERDWIJNING

De studie en de gesprekken die in dat kader met verschillende personen werden gevoerd, tonen aan dat er drie verschillende soorten verdwijningen kunnen worden onderscheiden.

Het gaat in de eerste plaats om jongeren die, na toewijzing van hun verblijfplaats, nooit aankomen. In theorie moet de betrokken ambtenaar steeds nagaan of de minderjarige op zijn verblijfplaats is aangekomen. In de praktijk gebeurt dit zelden. De centra die bezocht werden, vertellen eveneens dat zij het niet-aankomen van een minderjarige niet systematisch doorgeven aan de bevoegde autoriteiten. Dit alles heeft tot gevolg dat niemand een precies cijfer kan plaatsen op dit soort verdwijningen en dat slechts in een klein aantal gevallen een politiedienst op de hoogte is. Uit een studie van de International Organization for Migration<sup>8</sup> blijkt tevens dat in België 67,8 % van de niet-begeleide minderjarige asielzoekers nooit aankomt in het centrum dat hun werd toegewezen. Verder blijkt dat de helft van de meisjes en 26,6 % van de jongens nooit aankomen. Er wordt hier een verband gelegd met mensenhandel: "... shows the propensity of girls to disappear and to most likely enter the prostitution industry."<sup>9</sup>

8. INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION, o.c.

9. *Ibid.*, 54.

Het feit dat er weinig of geen aandacht gaat naar dit soort verdwijningen en dat ze zelden of nooit worden aangemeld, verklaart ook waarom in dit onderzoek slechts 3 dergelijke gevallen zijn.

De tweede soort verdwijning betreft niet-begeleide minderjarigen die verdwijnen vanop een privé-adres.

Bij hun aantreffen in België wordt hun toegestaan op een bepaald privé-adres te verblijven. Sommige jongeren willen bij een volwassen kennis of familielid verblijven. De betrokken ambtenaar zal dan oordelen of deze meerderjarige persoon 'betrouwbaar' is. Hier gaat geenszins een diepgaand onderzoek wat betreft het adres of de betrokken persoon aan vooraf. Niemand kan echter zeggen hoeveel niet-begeleide minderjarigen er op een privé-adres verblijven, noch hoeveel er verdwijnen. 55 niet-begeleide minderjarigen verdwenen vanuit een privé-adres. Deze dossiers betreffen in 31 gevallen schrappingen van ambtswege, die werden overgemaakt door de Dienst Vreemdelingenzaken.

De laatste soort verdwijningdossiers betreft niet-begeleide minderjarigen die na verloop van tijd verdwijnen vanuit de verblijfplaats die hun werd toegewezen. Het kan hierbij gaan om een opvangcentrum, instelling of pleeggezin. In deze studie is dit het geval bij 182 (71 %) van alle vermiste niet-begeleide minderjarigen. Uit cijfers die door de verschillende centra ter beschikking werden gesteld, blijkt dat tussen de 45 en de 50 % van de opgevangen niet-begeleide minderjarigen uiteindelijk verdwijnt uit het opvangcentrum.

Ook het Deense Rode Kruis stelde vast dat van de 368 niet-begeleide minderjarigen die in 2000 werden geregistreerd er op 12 juli 2001 reeds 47 % verdwenen was. In de meeste gevallen gaat het om jongeren die na een verblijf van 3 tot 4 weken in een opvangcentrum verdwijnen.<sup>10</sup>

Voor de overige jongeren zijn er onvoldoende of geen gegevens gekend om te bepalen in welke omstandigheden zij verdwenen.

Zoals uit de studie naar voor komt, kan het in elk van deze gevallen gaan om weglopers, om jongeren die het slachtoffer werden van een criminele ontvoering of een ongedefinieerde verdwijning.

Er kan niet ontkend worden dat een deel van de dossiers vrijwillige ontvluchtelingen betreft en dat de niet-begeleide minderjarige uiteindelijk goed terecht komt en een betere toekomst vindt. Maar slechts in een zeer beperkt aantal dossiers kan met zekerheid gezegd worden dat het gaat om een vrijwillige ontvluchting. In de meeste van deze gevallen liet de jongere op voorhand weten dat hij geen enkele intentie had om op zijn verblijfplaats te blijven en zou weglopen. Toch zijn zowel de parketmagistraten als de centra meestal van oordeel dat de meeste niet-begeleide minderjarigen op vrijwillige basis hun verblijfplaats verlaten.

In zeer uitzonderlijke gevallen beschikken de betrokken diensten over concrete aanwijzingen dat de verdwijning van een niet-begeleide minderjarige een criminele ontvoering betreft. Ook blijkt uit de analyse dat er maar in 1 dossier zekerheid is dat de niet-begeleide minderjarige werd ontvoerd.

In de meeste dossiers is het echter niet duidelijk om welke soort verdwijning het gaat. Deze gevallen worden beschouwd als ongedefinieerde verdwijningen.

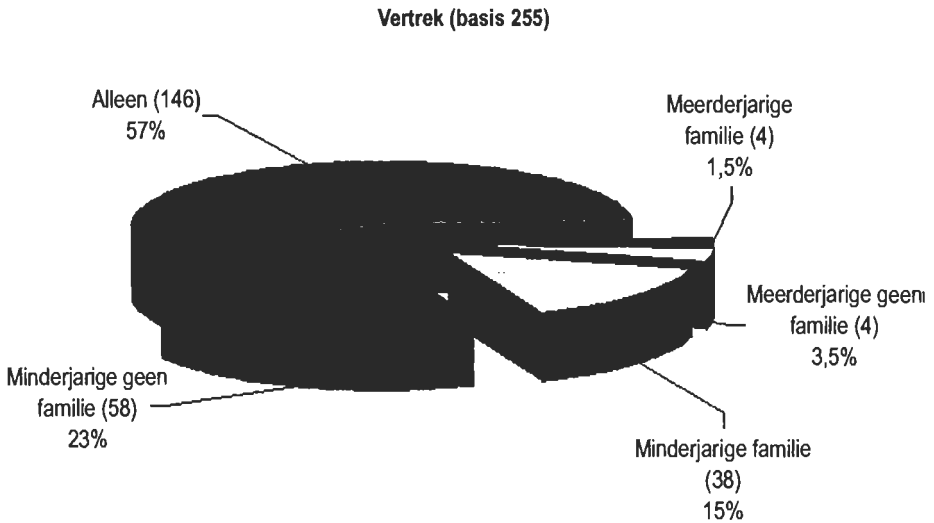
Uit het onderzoek blijkt tevens dat 24 niet-begeleide minderjarigen werden gecontacteerd voor ze verdwenen. In minder dan de helft van de dossiers (43 %)

---

10. Gebaseerd op informatie en cijfers van het Rode Kruis van Denemarken.

zijn er concrete gegevens die erop wijzen dat de jongere verdween in het gezelschap van één of meerdere personen. De meerderheid van deze minderjarigen verdween samen met andere jongeren.

Meer dan de helft van de vermiste niet-begeleide minderjarigen verdween alleen, namelijk 146 (57 %). In vergelijking met de Oost- en Centraal-Europese



Grafiek 6: verdwijning niet-begeleide minderjarigen al dan niet vergezeld (totaal 255)

en de Aziatische jongeren verdwijnen de Afrikaanse niet-begeleide minderjarigen relatief minder in het gezelschap van anderen: 31 % van de jongeren van Afrikaanse afkomst verdwijnt vergezeld, tegenover 47 % van de Aziatische en 46 % van de Oost- en Centraal-Europese minderjarigen.

### 4.3. DOSSIERS MET LINK MET MENSENHANDEL

#### 4.3.1. Algemeen

In de Belgische wetgeving is er geen definitie van mensenhandel terug te vinden, laat staan van kinderhandel.

Om het fenomeen mensenhandel/kinderhandel te definiëren, zijn we aangevoerd op internationale bepalingen. Er kan echter worden vastgesteld dat ook op internationaal vlak er geen eensgezindheid bestaat over de definitie van mensenhandel en kinderhandel.

Om het begrip mensenhandel te definiëren, werd de definitie van de Verenigde Naties gehanteerd: *“Trafficking in persons’ shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or*

*use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraude, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability...*"<sup>11</sup>

In het Kaderbesluit van de Raad inzake de bestrijding van mensenhandel van de Europese Commissie baseert men zich eveneens op deze definitie. In artikel 1 wordt beschreven wat men verstaat onder respectievelijk mensenhandel voor uitbuiting op arbeidsgebied en mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting.<sup>12</sup>

In de Richtlijn van 31 mei 1999 houdende het opsporings- en vervolgingsbeleid betreffende mensenhandel en kinderpornografie (COL 12/99), uitgevaardigd door het College van Procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep, wordt de term mensenhandel eveneens gedefinieerd: *"Onder mensenhandel wordt verstaan: het feit dat iemand een persoon onwettig onderwerpt aan zijn eigen macht of aan de macht van derden door middel van geweld, bedreigingen of listen of door misbruik te maken van een gezagsverhouding met als doel zich toe te leggen op de uitbuiting van de prostitutie van anderen, op vormen van uitbuiting en van seksueel geweld of op de uitbuiting van vormen van arbeid en arbeidsvoorwaarden die strijdig zijn met de menselijke waardigheid. Met misbruik van gezag wordt bovendien gelijkgesteld elke vorm van druk op een zodanige wijze uitgeoefend dat de persoon eigenlijk geen andere keuze heeft dan zich daaraan te onderwerpen. Terzake wordt geen rekening gehouden met elementen als leeftijd, geslacht en nationaliteit van het slachtoffer."*<sup>13</sup>

In het aanvullend protocol van het Kinderrechtenverdrag wordt de term 'kinderhandel' omschreven als volgt. In artikel 3 wordt een opsomming gegeven van activiteiten die minimaal onder het misdrijf kinderhandel moeten ressorteren. Het gaat hier om handel met het oog op seksuele uitbuiting, verplichte tewerkstelling, adoptie en orgaanhandel:<sup>14</sup> *"Any act or transaction whereby a child is transferred by any person or group of persons to another for remuneration or any other consideration."*

Op basis van bovenstaande definities wordt in deze studie onder kinderhandel dus verstaan: *"Het feit dat iemand een minderjarige onwettig onderwerpt aan zijn eigen macht of aan de macht van derden door middel van geweld, bedreigingen of listen of door misbruik te maken van een gezagsverhouding met het oog op seksuele of economische uitbuiting van deze jongere."*

Exacte cijfers en statistieken met betrekking tot minderjarige slachtoffers van mensenhandel zijn niet voorhanden. Nochtans zijn de autoriteiten en de niet-gouvernementele organisaties die bij deze problematiek betrokken zijn, ervan overtuigd dat het aantal niet-begeleide minderjarigen, dat het slachtoffer is van deze lucratieve vorm van georganiseerde uitbuiting, stijgt. Op het terrein stelt men vast dat de leeftijd van de prostitue(e)s daalt, maar juiste cijfers zijn er niet.

In dit onderzoek bestaat er een link met mensenhandel met het oog op seksuele en/of economische uitbuiting als er in een dossier duidelijke elementen zijn

---

11. United Nations (2000), General Assembly, Document A/55/383.

12. Kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie van 19 juli 2002 inzake bestrijding van mensenhandel, JO L 203 van 1 augustus 2002, p. 1-8.

13. Omzendbrief nr. COL 12/99 van het College van Procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep.

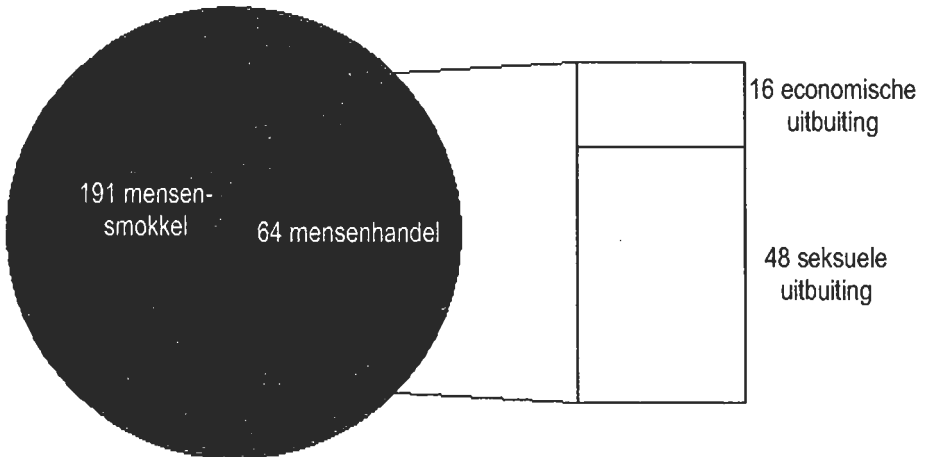
14. Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography, art. 2, a en art. 3.

die wijzen op deze vorm van georganiseerde misdaad. In die gevallen heeft de minderjarige zelf te kennen gegeven dat hij het slachtoffer is van mensenhandel en/of is er een politieel onderzoek inzake mensenhandel met betrekking tot de minderjarige lopende. Dit sluit echter niet uit dat er eventueel ook in andere dossiers een link met kinderhandel zou kunnen bestaan, waar Child Focus geen weet van heeft. Men kan ook niet uitsluiten dat sommige minderjarigen na verloop van tijd tijdens hun verdwijning het slachtoffer worden van deze lucratieve vorm van uitbuiting. De dossiers waar geen link met mensenhandel werd vastgesteld, worden in deze studie beschouwd als gevallen van mensensmokkel.<sup>15</sup>

#### 4.3.2. Profiel van het vermiste niet-begeleide minderjarige slachtoffer van mensenhandel

Van het totale aantal vermiste niet-begeleide minderjarigen is er 64 het slachtoffer van een of andere vorm van mensenhandel, dit is één op de vier vermiste jongeren. In 75 % van deze dossiers gaat het om seksuele uitbuiting.

#### Dossiers mensenhandel



Grafiek 7: dossiers met link met mensenhandel (totaal 255)

Met betrekking tot mensenhandel werd vastgesteld dat vooral meisjes het slachtoffer zijn van seksuele uitbuiting; in de gevallen van economische uitbuiting betreft het voornamelijk jongens.

12 % van alle vermiste niet-begeleide minderjarige jongens is het slachtoffer van mensenhandel met het oog op seksuele of economische uitbuiting.

67 % van de vermiste niet-begeleide minderjarige meisjes is het slachtoffer van mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting.

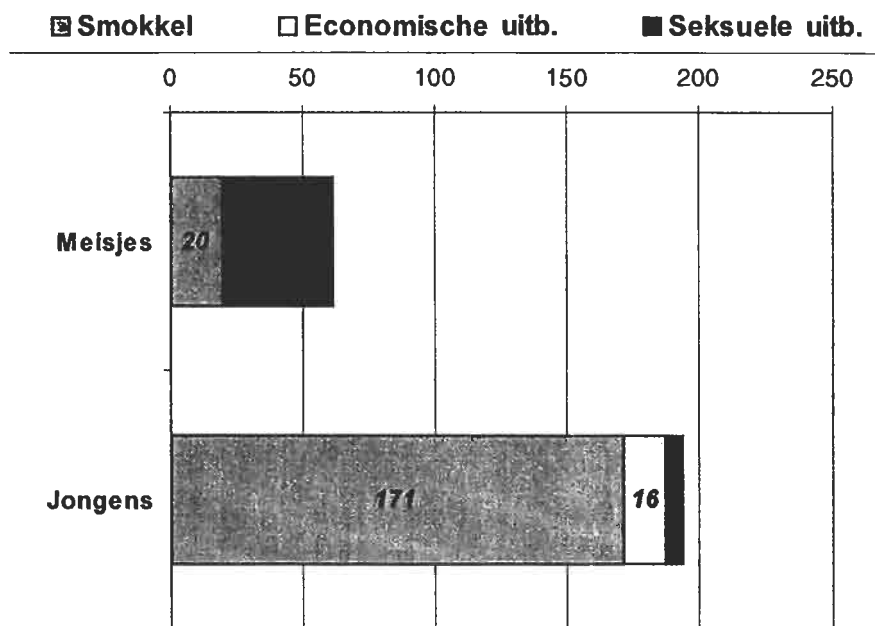
15. De term 'mensensmokkel' wordt gebruikt om het georganiseerd overbrengen van migranten te beschrijven.

In de studie werd een statistisch significant verband vastgesteld tussen de nationaliteit en mensenhandel: niet-begeleide minderjarigen van Afrikaanse afkomst worden frequenter het slachtoffer van mensenhandel dan de andere jongeren.

Van de 64 slachtoffers zijn er 36 (56 %) afkomstig uit Oost- en Centraal-Europa, 22 (34 %) uit Afrika en 6 (10 %) uit een Aziatisch land.

40 % van de Afrikaanse jongeren en 25 % van de Oost- en Centraal-Europese minderjarigen zijn het slachtoffer van een of andere vorm van mensenhandel. Bij de Aziatische jongeren ligt dit percentage heel wat lager, namelijk 11 %.

Opmerkelijk is ook dat 64 % van de Afrikaanse en 75 % van de Oost- en Centraal-Europese meisjes het slachtoffer is van kinderhandel met het oog op seksuele uitbuiting.



Grafiek 8: geslacht van de slachtoffers van mensenhandel (totaal 255)

Met betrekking tot de leeftijd van de slachtoffers werd vastgesteld dat 50 % van de slachtoffers van mensenhandel eveneens jonger is dan 15 jaar. 11 van de 36 kinderen, die 13 jaar zijn of jonger, zijn het slachtoffer van mensenhandel. Dit is 17 % van alle minderjarige slachtoffers van mensenhandel.

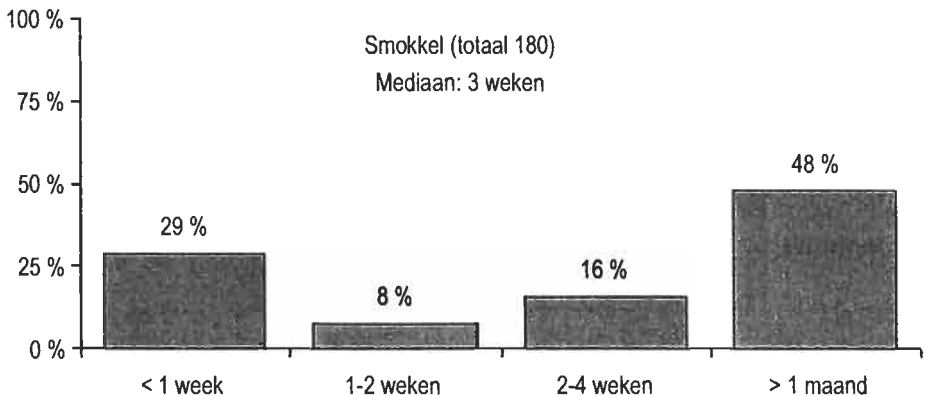
Er moet eveneens worden opgemerkt dat van de 25 niet-begeleide minderjarigen die een botscaan ondergingen, er 17 het slachtoffer van mensenhandel waren.

Iets meer dan de helft van de slachtoffers van mensenhandel vroeg asiel aan in België. Ook ongeveer de helft verbleef hier illegaal op het moment van de verdwijning.

Slechts 9 niet-begeleide minderjarigen verkregen het statuut van slachtoffer van mensenhandel.<sup>16</sup> In vergelijking met het totale aantal vermiste niet-begeleide minderjarigen komen meer slachtoffers van mensenhandel in België aan met één of meerdere familieleden of derden. Statistisch gesproken is er dan ook een significant verband tussen het al dan niet vergezeld aankomen en mensenhandel.

De analyse wijst tevens op een statistisch significant verband tussen het al dan niet gecontacteerd worden voor de verdwijning en mensenhandel. De slachtoffers van mensenhandel (11) worden meer gecontacteerd alvorens ze verdwijnen dan de andere jongeren. Deze statistische verbanden moeten personen die niet-begeleide minderjarigen opvangen, er toe aanzetten alert te zijn voor signalen die kunnen wijzen op een link met mensenhandel en op de gepaste wijze te reageren.

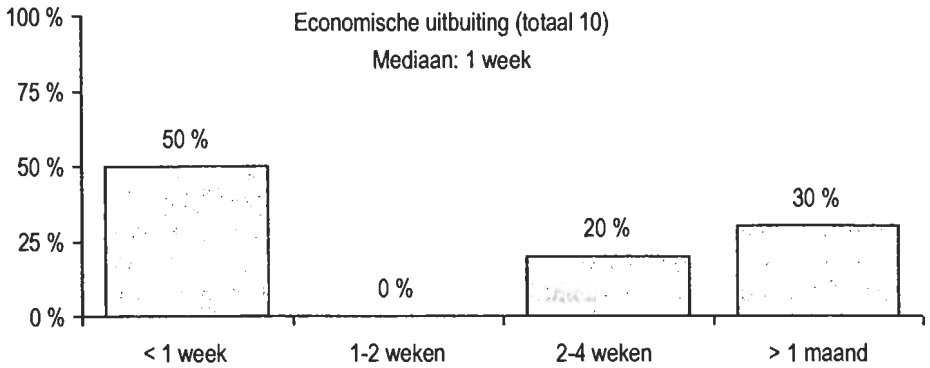
Betreffende de gekende duur van verblijf kon bij de slachtoffers van mensenhandel een duidelijk verschil worden vastgesteld tussen de slachtoffers van seksuele uitbuiting en de slachtoffers van economische exploitatie. De helft, namelijk 5 van de 10 slachtoffers van economische uitbuiting, verdwijnt reeds binnen de week. Bij de slachtoffers van seksuele uitbuiting is de gekende verblijfsduur opmerkelijk langer, de mediaan is 3 maanden. Ook bij de slachtoffers van mensensmokkel ligt de mediaan hoger: deze is 3 weken.



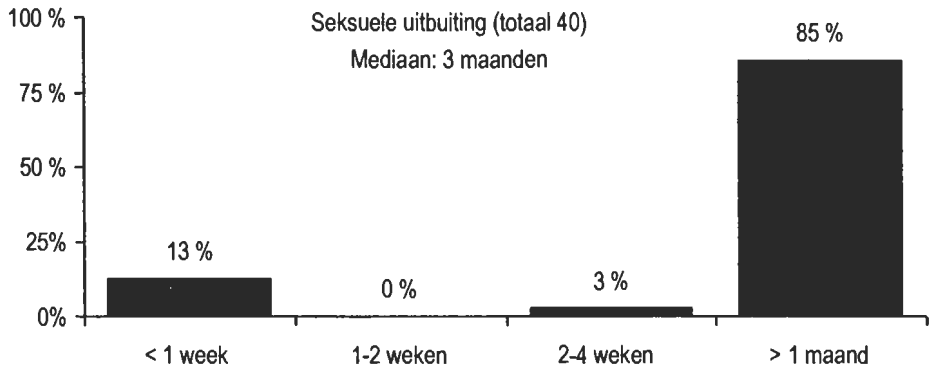
Grafiek 9 a): gekende duur van verblijf slachtoffers van mensensmokkel

16. Voor de organisatie van een daadwerkelijke hulpverlening aan slachtoffers van mensenhandel scheppen de Omzendbrieven van 7 juli 1994 (Omsendbrief betreffende de afgifte van verblijfs- en arbeidsvergunningen (arbeidskaarten) aan vreemdelingen, slachtoffers van mensenhandel) en van 13 januari 1997 (Richtlijnen over de praktische toepassing van de Omzendbrief van 7 juli 1994) een goed kader. Slachtoffers van mensenhandel kunnen volgens deze bepalingen een tijdelijk recht tot verblijf krijgen, dat later kan omgezet worden in een definitief verblijfsrecht.





Grafiek 9b): gekende duur van verblijf slachtoffers van economische uitbuiting



Grafiek 9 c): gekende duur van verblijf slachtoffers van seksuele uitbuiting

### 4.3.3. Bespreking

In dit dossier werd vastgesteld dat er 16 niet-begeleide minderjarigen het slachtoffer waren van economische uitbuiting. Dit is opmerkelijk daar bij een eerste besluitvorming in april 2001, na de analyse van 110 dossiers van vermiste niet-begeleide minderjarigen, er geen enkel slachtoffer van deze vorm van uitbuiting was gekend. Ook terreinwerkers merken op dat het aantal minderjarige slachtoffers van economische uitbuiting toeneemt. De drie erkende centra voor de opvang en begeleiding van slachtoffers van mensenhandel, Pag-Asa, Sürya en Payoke, hadden in 2000 in de meeste gevallen te maken met slachtoffers van prostitutie, namelijk in 57 % van hun dossiers.

Economische uitbuiting, uitbuiting in de sport en de horeca maken 22 % uit van hun dossiers.<sup>17</sup>

Een andere belangrijke opmerking is dat de meerderheid van de slachtoffers van seksuele uitbuiting meisjes betreft. Nochtans zijn ook jongens het slachtoffer van seksuele uitbuiting.

17. CENTRUM VOOR GELIJKHEID VAN KANSEN EN RACISMEBESTRIJDING, *Strijd tegen mensenhandel – Beeldvorming van de mensenhandel en analyse van de rechtspraak*, Jaarverslag, Brussel, 2001, 68.

Maar terwijl meisjes meestal op een georganiseerde manier verzeild raken in een situatie van uitbuiting in o.a. bordelen, clubs en zelfs op straat, hangen jongens vaak alleen of in kleine groepjes rond in de stad en worden ze 'opgepikt' in parken, op straat, op pleinen enz.

In de Verenigde Staten wees een studie van de Universiteit van Pennsylvania uit dat seksuele uitbuiting van jongens vaak '*under-recognized, underreported and undertreated*'<sup>18</sup> is. Voor jongens blijkt het ook veel moeilijker om seksuele uitbuiting te onthullen. Culturele achtergronden liggen hier vaak aan de basis. Men kan ervan uitgaan dat er een groot *dark number* is over jongens die het slachtoffer worden van mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting.

Er moet ook worden gewezen op het zeer geringe aantal minderjarigen, met name negen, dat geniet van het statuut van slachtoffer van mensenhandel.

Dit kan gedeeltelijk verklaard worden door een aantal factoren. In de eerste plaats is er geen specifieke regelgeving betreffende minderjarige slachtoffers van mensenhandel. De regelgevingen voor de meerderjarigen zijn ook van toepassing op de minderjarigen. In de praktijk wordt bovendien vastgesteld dat slechts een klein aantal niet-begeleide minderjarigen geniet van de toepassing van de Omzendbrief van 7 juli 1994 betreffende de aflevering van verblijfs- en arbeidsvergunningen aan vreemdelingen die het slachtoffer zijn van mensenhandel. Het aantal moeilijkheden dat men ondervindt bij de behandeling van dergelijke dossiers, ligt aan de basis van dit beperkte aantal.

Bij de procureurs des Konings en de jeugdrechters is er een gebrek aan kennis over de Omzendbrief van 7 juli 1994. Vele magistraten weten niet dat ze voor minderjarige slachtoffers van mensenhandel een beroep kunnen doen op de toepassing van dezelfde regelgevingen als voor volwassenen.

Een andere moeilijkheid is de bepaling van de exacte leeftijd van de slachtoffers die zich minderjarig verklaren, maar meerderjarig zijn of omgekeerd. De betrouwbaarheid van de in deze gevallen gebruikte botscan staat ter discussie. Er moet gezocht worden naar meer betrouwbare methodes voor de leeftijdsbepaling om te vermijden dat de advocaten van de verdediging zich op de onbetrouwbaarheid van de botscan beroepen om de vrijlating van de mensenhandelaars te verkrijgen.

Nog een bijkomend probleem bij de behandeling van deze dossiers is dat de slachtoffers zelden genieten van de verplichte begeleiding door een van de drie erkende gespecialiseerde diensten. Doordat deze minderjarigen dermate onder druk staan en weinig of geen vertrouwen hebben in de autoriteiten, weigeren ze vaak elke vrijwillige medewerking.

Bovendien stelt men vast dat de minderjarige slachtoffers, die het statuut slachtoffer van mensenhandel verkrijgen, in vele gevallen toch hervallen en terugkeren naar het milieu. Hoogstwaarschijnlijk bevinden deze minderjarigen zich in een dermate kwetsbare positie dat men niet kan spreken van vrijwillige recidive.

Om het hoofd te bieden aan de diverse moeilijkheden die de betrokken diensten ondervinden bij de aanpak en behandeling van de dossiers van minderjarige slachtoffers van mensenhandel, moet in de eerste plaats werk worden gemaakt

---

18. THE UNITED NATIONS CHILDREN'S FUND, *Profiting from abuse – An investigation into sexual exploitation of our children*, New York, 2001, 11.

van een aangepaste regelgeving die rekening houdt met de specificiteit van deze bijzonder kwetsbare groep.

De hulp van de erkende diensten voor de begeleiding van slachtoffers van mensenhandel zou systematisch moeten worden ingeroepen. Bovendien zou het terugkeren van de minderjarige naar het milieu niet onvermijdelijk mogen leiden tot het wegvallen van het statuut van slachtoffer van mensenhandel.

## 5. Besluit

In 2001 werden 1 427 niet-begeleide minderjarigen in België geregistreerd, van wie er 927 asiel aanvraagden bij de Dienst Vreemdelingenzaken. De overige 500 vroegen geen asiel aan en verbleven op het ogenblik van hun aantreffen illegaal in België. Hoeveel niet-begeleide minderjarigen er effectief in ons land verblijven, is onbekend. Hoeveel er onder hen het slachtoffer zijn van mensenhandel met het oog op seksuele of economische uitbuiting is eveneens niet gekend. Hoeveel alleenstaande kinderen verdwijnen zonder enig spoor na te laten, kan niemand ons vertellen. Zoals reeds hierboven aangehaald, melden de centra dat 45 tot 50 % van de bij hen opgevangen niet-begeleide minderjarigen verdwijnen zonder een adres na te laten. Ook de studie van de International Organization for Migration toont aan dat in België 67,8 % van de niet-begeleide minderjarigen nooit aankomen in het centrum dat hen werd toegewezen.<sup>19</sup> Dit alles in beschouwing genomen, kunnen we niet anders dan besluiten dat de dossiers die gekend zijn bij Child Focus slechts het topje van de ijsberg vormen.

Uit de kwantitatieve analyse van de 255 dossiers van vermiste niet-begeleide minderjarigen kan worden afgeleid dat het in hoofdzaak gaat om jongens van Oost- en Centraal-Europese oorsprong. De helft van deze vermiste jongeren is jonger dan 15 jaar en verblijft ongeveer 1 maand op zijn gekende verblijfplaats alvorens te verdwijnen. De analyse toont eveneens aan dat 67 % van alle niet-begeleide minderjarige meisjes en 12 % van alle niet-begeleide minderjarige jongens slachtoffer is van een of andere vorm van mensenhandel. Tevens kon een aantal verbanden worden vastgesteld die personen die niet-begeleide minderjarigen opvangen en begeleiden of personen die met hun verdwijning te maken hebben, kunnen helpen sneller en efficiënter te werken.

De kwalitatieve benadering, waaronder in belangrijke mate de gesprekken met de verschillende actoren op het terrein, laat toe tevens een aantal knelpunten naar voor te brengen die een efficiënte aanpak van dit fenomeen vaak in de weg staan.

### 5.1. PLAATSINGSPROBLEMATIEK

In de praktijk wordt men vaak geconfronteerd met een gebrek aan opvangmogelijkheden voor niet-begeleide minderjarigen in het algemeen en voor niet-begeleide minderjarige niet-asielzoekers in het bijzonder. Voor minderjarige asielzoekers is het probleem minder nijpend, omdat ze terecht kunnen in een zevental federale opvangcentra voor vluchtelingen. Voor de niet-begeleide minderjarige

---

19. INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION, *Trafficking in Unaccompanied Minors for Sexual Exploitation in the European Union (Belgium, Germany, Italy and the Netherlands)* - STOP Program 2000, Brussels, 54.

niet-asielzoekers zijn de opvangmogelijkheden veel beperkter. Er zijn slechts twee aangepaste centra, 't Huis te Aalst, waar opvang kan worden geboden aan 15 jongeren en Minor Ndako in Brussel, waar vanaf oktober 2002 een 15-tal niet-begeleide minderjarigen kan opgevangen worden.

Wanneer we weten dat jaarlijks ongeveer 500 niet-begeleide minderjarige niet-asielzoekers in België worden aangetroffen, is het huidige aanbod van plaatsen waar zij kunnen opgevangen worden duidelijk ontoereikend.

Dit plaatsgebrek leidt ertoe dat minderjarigen vaak terug op straat worden gezet.

De bevoegdheidskwestie inzake de plaatsing van niet-begeleide minderjarigen en de daaraan gekoppelde financiële gevolgen blijken nog steeds een belangrijk euvel te zijn. De wetgever heeft namelijk verschillende instanties bevoegd verklaard in het kader van de bescherming van de minderjarigen. Dit leidt ertoe dat de bal steeds wordt doorgespeeld en dat de jongeren vaak – letterlijk en figuurlijk – in de kou blijven staan.

De opvang van niet-begeleide minderjarigen die het slachtoffer zijn van mensenhandel, is nog meer verontrustend. De slachtoffers worden meestal geplaatst in de bestaande gesloten of open gemeenschapsinstellingen. Deze minderjarige slachtoffers worden daar op dezelfde wijze opgevangen als de jeugddelinquenten en de jongeren die zich in zeer problematische opvoedingssituaties bevinden. Deze instellingen, alsook de bestaande structuren waar meerderjarige slachtoffers van mensenhandel worden opgevangen, zijn niet aangepast aan de noden van deze minderjarigen. Er is dan ook dringend nood aan de oprichting van aangepaste faciliteiten waar de minderjarige slachtoffers van mensenhandel op een adequate wijze en als slachtoffer zouden worden opgevangen en worden beschermd tegen de invloeden en de druk van buitenaf.

Deze aangepaste opvangmogelijkheden moeten instaan voor de sociaal-psychologische begeleiding van de slachtoffers en hen tevens juridische ondersteuning bieden als hun belangen verdedigd moeten worden in een gerechtelijke procedure. Hierbij moet rekening gehouden worden met hun achtergrond en cultuur. De uiteindelijke doelstelling van dergelijke opvang en begeleiding moet de reïntegratie van de jongeren in de maatschappij zijn, hetzij in België, hetzij in hun land van herkomst.

## *5.2. GEBREK AAN GEGEVENS EN UNIFORMITEIT*

In de inleiding werd reeds de aandacht gevestigd op het feit dat in België geen systematische gegevens en statistieken met betrekking tot de verdwijning van niet-begeleide minderjarigen en slachtoffers van kinderhandel beschikbaar zijn. Ook bij het verzamelen van de informatie betreffende de 255 vermiste niet-begeleide minderjarigen werd opgemerkt dat vaak belangrijke gegevens ontbreken. Zo ontbreekt, bijvoorbeeld, in 1 op 10 dossiers de datum waarop de minderjarige voor het eerst werd aangetroffen in België. In 1 op 10 dossiers ontbreken ook de nodige gegevens om het statuut van de jongere te bepalen.

Tijdens de gesprekken met de verantwoordelijke magistraten en de betrokken personen in de opvangcentra, werd eveneens duidelijk dat niemand een cijfer kan plaatsen op het aantal niet-begeleide minderjarigen dat in een arrondissement of uit een opvangcentrum verdwijnt. In sommige centra kon men gegevens

opzoeken door dossier per dossier te bekijken, maar in sommige gevallen was het zelfs onmogelijk om enig cijfermateriaal terug te vinden. Ook bij de parketten wordt de verdwijning van niet-begeleide minderjarigen niet apart geregistreerd, zodat elk dossier van verdwijning individueel geconsulteerd moet worden om het aantal te kunnen bepalen.

Om zicht te krijgen op de problematiek moet werk gemaakt worden van een centraal en uniform registratiesysteem voor niet-begeleide minderjarigen, zodat alle betrokkenen informatie zouden kunnen invoeren met betrekking tot o.a. verblijfplaats, leeftijd, statuut en contacten.

Op die manier zou men te allen tijde een zicht hebben op de situatie van de niet-begeleide minderjarige: waar hij verblijft, welk statuut hij heeft enz. Het gebrek aan uniformiteit en de pluraliteit aan betrokken diensten werken een consequente aanpak van dit probleem tegen.

### *5.3. GEBREK AAN KENNIS EN INFORMATIEDOORSTROMING*

Op de verschillende niveaus, zowel van de opvangcentra, de politiediensten als de parketten, kan een gebrek aan kennis van het fenomeen van de verdwijning en uitbuiting van niet-begeleide minderjarigen vastgesteld worden.

Daardoor is men niet altijd even alert voor signalen (bezoek, telefoongesprek, vergezeld aankomen enz.), die kunnen wijzen op mensenhandel of een nakende verdwijning.

Sommige centra geven toe dat ze zich pas bewust werden van de problematiek en van een mogelijke link met mensenhandel, nadat ze te maken kregen met de onrustwekkende verdwijning van een niet-begeleide minderjarige.

De betrokken personen in de centra, die de minderjarigen moeten opvangen, worden vaak in het ongewisse gelaten over de ware toedracht van de komst van een niet-begeleide minderjarige. Herhaaldelijk wordt de moeilijke samenwerking en de stroeve informatiedoorstroming ten aanzien van de Dienst Vreemdelingenzaken aangeklaagd.

Er werd vastgesteld dat sommige verdwijningen niet worden gemeld aan een bevoegde politiedienst. Het niet-aankomen van een niet-begeleide minderjarige in een centrum wordt ook niet altijd gemeld. Bovendien beschikken de parketten niet over alle verdwijningdossiers en meldt de Dienst Vreemdelingenzaken slechts een verdwijning aan het parket wanneer er onrustwekkende elementen zijn die bijvoorbeeld wijzen op een link met mensenhandel.

Centra wachten vaak te lang alvorens een verdwijning van een niet-begeleide minderjarige te melden. Een aantal centra informeert de politie pas als de jongere langer dan drie dagen wegblijft. De eerste uren na een verdwijning zijn nochtans van cruciaal belang bij het opsporingsonderzoek.

Wanneer centra de politie inlichten, verloopt dit contact niet altijd even goed. De centra worden bovendien zelden of nooit op de hoogte gehouden van het verloop van het onderzoek.

Politiediensten en parketten hebben eveneens af te rekenen met een aantal moeilijkheden die eigen zijn aan dit soort verdwijningen en die een efficiënte opsporing bemoeilijken. Het gebrek aan gegevens betreffende de vermiste niet-begeleide minderjarige leidt ertoe dat deze vaak machteloos staan tegenover dit probleem. Vaak beperkt het opsporingsonderzoek zich dan ook tot het seinen van

de betrokken minderjarige op internationaal vlak en schieten de klassieke opsporingstechnieken hier tekort. Eens te meer kan een gebrekkige informatiedoorstroming tussen alle betrokken partijen vastgesteld worden. In de gesprekken die werden gevoerd met de verschillende parketmagistraten kwam eveneens een gebrekkige samenwerking met de Dienst Vreemdelingenzaken naar voor. De centra worden hun trage melding van verdwijningen alsook het gebrek aan persoonlijke gegevens over de jongeren verweten.

Teneinde te komen tot een meer efficiënte en een vlottere informatiedoorstroming wordt de invoering van een eenvormig meldingsformulier voorgesteld. Op dit formulier vult de instelling bij opname van de jongere een aantal persoonsgegevens in. Ingeval het centrum geconfronteerd wordt met verdachte handelingen en/of verdwijning, kan dit formulier overgemaakt worden aan de bevoegde politiedienst die vervolgens het parket hiervan in kennis stelt.

De invoering van dit formulier moet niet enkel bijdragen tot een betere informatiedoorstroming, maar ook tot de sensibilisatie van alle betrokken partners. Tijdens een overlegvergadering bijeengeroepen door de procureur zal de rol van elk van de verschillende actoren in het kader van de bestaande problematiek besproken worden en zal het formulier worden voorgesteld. Hierdoor wordt elke partner erkend en betrokken bij de problematiek. Deze vergadering kan de aanzet zijn tot regelmatige overlegvergaderingen waarbij alle betrokkenen de bestaande dossiers en problemen bespreken. De frequentie van deze bijeenkomsten hangt af van de nood in elk gerechtelijk arrondissement.

Daarnaast is er nood aan informatiesessies en opleidingen voor magistraten en politiediensten.

Het is duidelijk dat met betrekking tot de verdwijningen van niet-begeleide minderjarigen nog veel werk aan de winkel is. De aanpassing van de Ministeriële Richtlijn inzake de opsporing van vermiste personen is een stap in de goede richting. Twee specifieke fiches werden door de werkgroep voorbereid en maken deel uit van deze nieuwe richtlijn. Enerzijds is er een fenomeenfiche met bijzondere aandacht voor de verdwijning van niet-begeleide minderjarigen die op een beknopte wijze wat meer inzicht verschaft in de verschijningsvormen en een aantal algemene aandachtspunten weergeeft.

Daarnaast is er een tweede fiche die onder de vorm van een checklist de voornaamste reacties weergeeft die in geval van verdwijning van een niet-begeleide minderjarige in acht moeten worden genomen. Hier worden o.a. de berichtgeving, de signaleringen, de contacten met de Dienst Vreemdelingenzaken, met het Commissariaat-Generaal voor Vluchtelingen en Staatlozen en met de Referentiemagistraat Mensenhandel nader toegelicht.

Het is echter een illusie te denken dat de verdwijning van niet-begeleide minderjarigen zich beperkt tot onze landsgrenzen; het gaat hier om een internationaal probleem dat ook internationaal moet worden aangepakt. Uit gesprekken met verschillende parketmagistraten bleek dat de internationale samenwerking niet steeds van een leien dak loopt. Voornamelijk de traagheid van internationale opsporingsacties wordt aangeklaagd.

Er moet dus niet alleen op nationaal, maar ook op internationaal vlak gestreefd worden naar een betere communicatie en een meer adequate coördinatie tussen de verschillende betrokken partijen om op een doeltreffende wijze deze problematiek aan te pakken.